Sisäministeriö
Inrikesministeriet

LAKIVALIOKUNNALLE

Sisäministeriön lausunto

HE 175/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi

Sisäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. Sisäministeriön edustaja on osallistunut hallituksen esityksen perustana olevan työryhmämietinnön valmisteluun. Työryhmän mietintö oli yksimielinen.

Eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskeva asetus ja direktiivi ovat osa komission toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on toteuttaa toimenpiteitä terroristien ja muiden rikollisten toimintatapojen ja -tilan rajoittamiseksi. Sääntelyn tarkoituksena on edistää sähköisen todistusaineiston keräämistä Euroopan unionin alueella. Sääntelyn tavoite on kannatettava ja ajankohtainen. Digitaalisen kehityksen vuoksi rikollistoimintaympäristö on muuttunut merkittävästi ja mahdollistanut rikosten tekomuotojen ja -mahdollisuuksien lisääntymisen. Sähköisten todisteiden hankkiminen rajat ylittävästi on korostuneen tärkeää nykyään tehokkaan rikostorjunnan mahdollistamiseksi.

Viranomaisten eri roolit

E Evidence -asetus ja E Evidence -direktiivi sisältävät hyvin monia viranomaisrooleja, ja usealle kansalliselle viranomaiselle seuraakin uuden tyyppisiä roolituksia tehtävineen.

Asetuksessa vahvistetaan säännöt, joilla sähköisiä todisteita voidaan rajat ylittävästi määrätä esitettäväksi tai säilytettäväksi rikosoikeudellisissa menettelyissä. Viranomaistehtävien osalta kyse on Suomessa lainvalvonta- ja oikeusviranomaisille kuuluvista tehtävistä liittyen rikosten tutkintaan, syytetoimenpiteisiin, oikeudenkäyntiin ja rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoon. Näihin tehtäviin liittyvät kansalliset viranomaistehtävät kuuluvat lähes poikkeuksetta lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten ydintehtäviin. Eri viranomaisroolien täsmentäminen on edellyttänyt nyt käsiteltävänä olevaa kansallista sääntelyä.

Sisäministeriö katsoo, että hallituksen esitys sisältää perustellusti viranomaisten tehtävien ja toimivaltuuksien pohjalta tehdyn vastuunjaon, jossa kaikki toimivaltaiset viranomaiset osallistuvat uusien tehtävien hoitamiseen. Esityksen mukaan esitutkintaviranomaiset olisivat toimivaltaisia antamaan eurooppalaisen esittämismääräyksen ja eurooppalaisen säilyttämismääräyksen, ja syyttäjä tai tuomioistuin vahvistaisi määräykset. Suomeen tulevien määräysten täytäntöönpanomenettelyssä toimivaltainen viranomainen olisi pääsääntöisesti poliisi, mutta myös oikeusviranomaisten läsnäolo menettelyssä olisi tarvittavilta osin varmistettu. Seuraamusten määräämiseen perustetaan Poliisihallitukseen erillinen seuraamuskollegio, jonka tehtävänä on osallistua E Evidence -asetuksen 15 artiklan mukaisen taloudellisen seuraamuksen määräämiseen. Uudella tehtävällä on poliisille resurssivaikutuksia. Työryhmä kuitenkin yksimielisesti arvioi, että Poliisihallitus on tarkoituksenmukaisin taho

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@gov.fi | www.intermin.fi

seuraamuskollegion osalta, kun otetaan huomioon poliisin keskeinen rooli E Evidence -asetuksen täytäntöönpanoviranomaisena.

E Evidence -direktiivi liittyy asetuksen mukaiseen rikosoikeudellisen menettelyn toimeenpanoon valvomalla, että kukin sääntelyn soveltamisalan piiriin kuuluva velvoitettu palveluntarjoaja hoitaa sille kuuluvan velvollisuuden nimetä toimipaikka tai tapauksen mukaan laillinen edustaja toimimaan toimivaltaisten viranomaisten antamien, todisteiden keräämistä rikosoikeudellisissa menettelyissä koskevien päätösten ja määräysten vastaanottajana. Sisäministeriö katsoo, että vaikka asetuksen ja direktiivin sääntelyt liittyvät toisiinsa, ja erityisesti direktiivin sääntely tukee muun ohella asetuksen sääntelyä, asetuksen sääntely viranomaistehtävien osalta on täysin eri kuin direktiivissä. Sisäministeriö katsoo, että direktiivissä mainittuihin velvollisuuksiin liittyvät viranomaisten lupa- ja valvontatehtävät eivät kuulu lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten tehtäviin tai toimivaltaan. Sisäministeriön mukaan on myös tärkeä huomata, että direktiivin oikeusperusta myös eroaa E Evidence -asetuksesta, eli direktiivi perustuu SEUT 53 ja 62 artiklaan, jotka koskevat sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta (erona asetuksen rikosoikeudelliseen yhteistyöhön).

Esityksen mukaan unionissa palveluita tarjoavan palveluntarjoajan, joka on sijoittautunut Suomeen tai tarjoajaa palveluita Suomessa olisi nimettävä toimipaikka tai tapauksen mukaan laillinen edustaja. Esityksen mukaan direktiivin mukaisena keskusviranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, joka vastaisi myös seuraamusmaksun määräämisestä. Sisäministeriö katsoo, että direktiivin edellyttämät tehtävät, kuten arviointi siitä, tarjoaako palveluntarjoaja palveluitaan luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille ja onko palveluntarjoajalla olennaista yhteyttä unioniin, edellyttävät sellaista osaamista, mitä liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala ja Traficom tarjoavat, etenkin kun sääntelyn mukaisia merkityksellisimpiä palveluntarjoajia ovat sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat ja tietyt tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoajat. Liikenne- ja viestintävirastolla on muutenkin keskeinen rooli EU-digisääntelyn valvonnassa ja kansallisena keskuspisteenä toimimisena. Digiympäristöön liittyvä EU-sääntely on laaja-alaista ja monimutkaista. Kokonaisuuden hahmottaminen ja EU-sääntelyn asiantuntemus on keskeistä direktiivin mukaisen keskusviranomaisen toiminnalle.

Kuten seuraamuskollegion osalta, E Evidence -direktiivin mukaista keskusviranomaistehtävää arvioidessaan työryhmä arvioi myös muiden viranomaistahojen soveltuvuutta keskusviranomaistehtävän hoitamiseen. Työryhmä piti arvioinnissaan myös tärkeänä Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman (Vahva ja välittävä Suomi, 20.6.2024) kirjausta, jonka mukaan ”[s]elvitetään ja vähennetään hallinnollisia menettelykäytäntöjä ja muuta poliisin byrokratiaa oikeusturvaa vaarantamatta. Rikosprosessin viimesijaisuus varmistetaan. Selvitetään ja siirretään pois poliisilta sellaiset poliisin tehtävät tai tehtäväalueet, joiden ei ole tarpeen kuulua poliisille.”

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäministeriö tukee työryhmän yksimielistä ratkaisua osoittaa E Evidence -direktiivin mukainen keskusviranomaistehtävä liikenne- ja viestintävirasto Traficomille.

Tärkeä sääntelykokonaisuus

Lopuksi sisäministeriö haluaa tuoda esiin nyt käsiteltävän sääntelyn tärkeyden esitutkintaviranomaisille. Olemassa olevan sääntelyn puitteissa todisteiden hankkiminen kestää hyvin pitkään. Toimintaympäristön merkittävän muutoksen vuoksi sääntely on tarpeen tehokkaan rikostorjunnan kannalta, ja asetuksen ja direktiivin sääntely luo myös oikeudellisen kehyksen ja yhteiset pelisäännöt unionin alueella, mikä puolestaan varmistaa oikeusturvan ja perusoikeuksien turvaamisen.

neuvotteleva virkamies Katariina Simonen

sisäministeriö, Poliisiosasto

+358 295 488 212, katariina.simonen@gov.fi